

MIROSLAV GLEJTEK

VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV PERSONÁLNEJ CIRKEVNEJ HERALDIKY S PRIHLIADNUTÍM NA ÚZEMIE SLOVENSKA

Heraldika je vedecká disciplína, ktorá sa zaoberá vznikom, vývojom, tvorbou a používaním erbov. Zahŕňa v sebe dve dôležité zložky. Jednak je to náuka o pravidlách a zvyklostiach pri zostavovaní a opisovaní erbu a jednak umenie či schopnosť zostaviť výstižný a výtvarne pôsobivý erb.¹ Za svoj vznik vďačí heraldika obdobiu križiackych výprav. Odborníci sa zhodujú, že použitie rôznych farebných figúr na pomalovanie prilby, štítu či ďalších častí zbroje rytiera a jeho koňa vzniklo ako praktická potreba – pre lepšiu orientáciu pri boji, v rozsiahlej mase bojovníkov z najrôznejších kútov Európy, ktorí sa týchto ťažení zúčastnili.² Skutočný rozmach však zažila heraldika v období rytierskych turnajov.

Hoci heraldika vznikla v období stredoveku, stretávame sa s ňou prakticky do súčasnosti. Je plne akceptovanou súčasťou nášho bežného života. Ako príklad si stačí zobrať štátny erb, či erby miest a obcí. Štátna či komunálna heraldika sa na Slovensku môže pochváliť množstvom vynikajúcich erbov.³ Veď len fakt, že takmer každé mesto či obec má korektný erb, vytvorený podľa prísnych heraldických pravidiel, je veľkým úspechom, mimoriadne hodnotným i v zahraničí. Heraldika však nepatrila a nepatrí len svetskej spoločnosti. Prakticky hneď pri vzniku našla trvalé miesto i v Cirkvi. Hoci v princípe podliehala pravidlám svetskej heraldiky, vytvorila si postupom času niektoré vlastné špecifiká, ktoré sa vyvíjali a nachádzali odozvu v Cirkvi.⁴ Dôkazom

¹ Vrteľ, L. *Osem storočí slovenskej heraldiky*. Martin 2003, s. 9.

² Krejčíková, J. – Krejčík, T. *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*. Praha 1987, s. 21.

³ Základné práce k slovenskej štátnej a komunálnej heraldike predstavujú: Novák, J. *Slovenské mestské a obecné erby*. Bratislava 1967. Novák, J. *Štátne znaky v Čechách a na Slovensku dnes aj v minulosti*. Bratislava 1990. Vrteľ, L. *Na troch vrškoch biely križ : Rozprávanie o našom znaku*. Bratislava 1990. VRTEĽ, ref. 1. Kartous, P. – Vrteľ, L. *Heraldický register Slovenskej republiky I – VI*. Bratislava; Martin 2000 – 2008.

⁴ Medzi najdôležitejšie práce, ktoré uceleným spôsobom mapujú vývoj cirkevnej heraldiky a zároveň môžu patriť medzi metodické východiská tvorby erbov patria: Heim, B. B. *Heraldry in the Catholic Church : Its Origin, Customs and Laws*. Buckinghamshire 1978. McCarthy, M. F. *A Manual of Ecclesiastical Heraldry. Catholic, Anglican, Lutheran, Presbyterian and Orthodox*. Sydney 2005. Galbreath, D. L. *Papal Heraldry*. London 1972. Zo slovenských prác možno spomenúť: Vrteľ, L. Náčrt vývoja cirkevnej heraldiky na

životaschopnosti cirkevnej heraldiky je i fakt, že sa s ňou stretávame dodnes. Vari najčestnejšie miesto patrí v Cirkvi erbom pápežov, či vysokých cirkevných predstaviteľov (kardinálov, arcibiskupov, biskupov, opátov). Rovnako však táto zložka heraldiky zahŕňa erby kňazov všetkých hodností, prelátmi počínajúc a farským klérom končiac. Spoločne hovoríme o tzv. personálnych cirkevných erboch, resp. o heraldike fyzických osôb. Druhú skupinu tvoria tzv. inštitucionálne erby. Tie tvoria erby arcí(diecéz), opátstiev, dekanátov a farností a pod.⁵

Cirkevná heraldika, rovnako ako ostatné oblasti heraldiky, prežívala v dejinnom vývoji svoje obdobia rozvoja, kvalitatívneho rastu, ale i obdobia úpadku. V súčasnosti je cirkevná heraldika na vzostupe, o čom svedčí množstvo novovznikajúcich personálnych, ako i inštitucionálnych cirkevných erbov. Pri tvorbe nových cirkevných erbov však hrozí, že ak vzniknú bez základných znalostí tvorby erbu, môžu predstavovať veľmi nepodarené a heraldicky nekorrektné diela. Snaha zabrániť vzniku takýchto „zlých“ erbov viedla viacerých slovenských cirkevných heraldikov v spolupráci s predsedom Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru KBS Mons. Františkom Rábekom k vzniku inštitútu *heraldických konzultorov* a ku konštituovaniu *Smerníc pre tvorbu heraldických symbolov (erbov) v Rímskokatolíckej cirkvi a Gréckokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike*. Tieto smernice schválila Konferencia biskupov Slovenska na svojom plenárnom zasadnutí konanom 10. – 11. marca 2008. Smernice predstavujú súhrn základných pravidiel a princípov cirkevnej heraldiky, ktorými je potrebné sa riadiť, aby vznikli heraldicky hodnotné a korektné erby.⁶ Správnym heraldickým postupom pri konštituovaní nového erbu majú napomôcť aj heraldickí konzultori. S nimi je možné jednotlivé problémy konzultovať. Aby sme však aspoň čiastočne poukázali na dlhý, mnoho storočí trvajúci vývoj cirkevnej heraldiky, v prvej časti príspevku urobíme základný náčrt heraldického vývoja na základe archívnych prameňov, ktoré máme na Slovensku k dispozícii. Robíme tak v snahe poukázať na to, že cirkevná heraldika má svoju zaujímavú a ušľachtilú tradíciu, ktorú stojí za to ctíť a rozvíjať.

Slovensku. In Sedlák, Vincent (ed.). *Zborník príspevkov k slovenským dejinám* Bratislava 1998, s. 146-173. Zubko, P. *Cirkevná heraldika v Košickej arcidiecéze*. Košice 2008.

⁵ Vzhľadom na priestorové možnosti a stav rozpracovanosti sa tejto problematike v našom príspevku nebudeme venovať. Heraldika cirkevných právnických osôb predstavuje v uhorských a slovenských podmienkach náročnú oblasť, ktorá bude vyžadovať systematický výskum najmä novovekých archívnych prameňov.

⁶ Smernice sú publikované v prílohe príspevku.

Historický vývoj cirkevnej heraldiky

To, že heraldika našla svoje miesto i v Cirkvi nám dokazujú už prvé erby rytierskych rádov, ktoré vznikli vo Svätej zemi v období Križiackych výprav. Stačí spomenúť také významné rády, ako sú johaniti, templári či rytieri Svätého Hrobu. Tieto a mnohé ďalšie duchovno-rytierske rády používali od svojho vzniku erby, ktoré našli svoje uplatnenie najmä v ich vojenskej zložke, ako súčasť rytierskej zbroje.⁷ Azda najdôležitejšie uplatnenie získali cirkevné erby v období stredoveku v pečatiach vysokých cirkevných predstaviteľov, najmä kardinálov, (arci)biskupov či ďalších vysokých cirkevných klerikov.⁸ V uhorských podmienkach sa stretávame takmer výlučne s takýmito personálnymi (osobnými) erbmi, zatiaľ čo inštitucionálne erby sú typické najmä v západoeurópskej cirkevnej heraldike.⁹ V našich úvahách sa budeme opierať hlavne o výsledky výskumu cirkevných pečatí.¹⁰ Tie predstavujú dostatočne reprezentatívny materiál, na ktorom možno postrehnúť základné črty heraldiky.

S pečatami prelátov sa v Uhorsku stretávame od 1. pol. 13. storočia. Tie majú takmer bez výnimky špecifický špicato-oválny tvar mandorly. Je to tvar, ktorý je typický najmä pre cirkevné pečate a nenašiel širšie uplatnenie vo svetských pečatiach. V najstaršej vývojovej etape (arci)biskupské pečate zobrazujú portrét majiteľa pečate s príslušnými pontifikáliami (berlou, mitrou, páliom).¹¹ Postupne došlo k zásadným zmenám pečaťného poľa. Rímski kardináli používali pomerne zložitú schému pečatí, kde je pečaťné pole rozdelené do niekoľkých (najčastejšie dvoch alebo troch) úrovní. Najvyššie sa nachádzala postava ukrižovaného Krista, resp. Madona s Ježiškom na rukách. V strednej

⁷ Ide tu ale o určitý paradox, keďže vieme, že cirkevná heraldika mala oproti svetskej určité oneskorenie. Prvé erby cirkevných hodnostárov poznáme od konca 13. storočia. Príčinou je pravdepodobne nezlučiteľnosť boja so životom klerika. Kým sa erby uplatňovali výlučne v bojoch a turnajoch, preláti sa zriekali používania akýchkoľvek erbov, vrátane svojich rodových. Vrteľ, L. O symbolike niektorých rytierskych rádov. In *Slovenská archivistika*, 1994, roč. 29, č. 1, s. 112. Vrteľ, ref. 1, s. 48-49.

⁸ Pre potreby tohto príspevku budeme hovoriť prelátoch

⁹ Pozri napr.: Freidinger, L. Siegelgebrauch und Wappenführung der Bischöfe von Seckau in Mittelalter und früher Neuzeit. Teil 2 : 1337 – 1452. In *Mitteilungen des Steiermärkischen Landesarchivs*. 1999, roč. 49, Graz, s. 63–87. Nový, R. Heraldika pražských biskupů a arcibiskupů v předhusitské době. In *Acta Universitatis Carolinae*. Praha : Universita Karlova, 1991, Tom. XXXI, Fasc. 1, s. 54.

¹⁰ Náuka, ktorá sa zaoberá výskumom pečatí sa nazýva sfragistika.

¹¹ Bodor, I. (ed.). *Középkori magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományok Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának peccétmásolat – gyűjteménye alapján*. Budapest 1984. Tento katalóg predstavuje vôbec najucelenejší sumár stredovekých pontifikálnych pečatí z uhorského prostredia.

časti boli umiestnené postavy svätcov, anjelov alebo hagiografické výjavy. V najnižšej úrovni bol zobrazený samotný majiteľ pečate, najčastejšie kľáčiaci – v devočnej polohe.¹² Prvá polovica 14. storočia znamená vstup erbov do uhorských cirkevných pečatí. Napríklad pečať nitrianskeho biskupa Víta Vasváriho (de Castro Ferreo) (obr. 1) v najvyššej časti pečate zobrazuje korunovanú Madonu s Ježiškom na rukách.¹³ V strede pečate sa nachádza kľáčiaci majiteľ pečate sprevádzaný po stranách sv. Andrejom-Svoradom a Benediktom (diecéznymi patrónmi). V najnižšej časti pečate sa nachádza erb biskupa. Takáto podoba viac-menej platila aj pre pečate nižších prelátov, ako sú prepošti, kanonici či vikári. Existuje však množstvo schém od jednoduchších až po najzložitejšie. Okrem hagiografických, kristologických a mariánskych motívov sa stretávame aj s pečaťami, v ktorých je majiteľ pečate zobrazený pri preňho typickej činnosti. V pečati spišského prepošta Pavla z r. 1313 je pole rozdelené na dve časti. V hornej sa nachádza postava sv. Martina (patróna kapituly) s biskupskými insígniami. V dolnej časti pečaťného poľa je zobrazený oltár s kalichom a jednoduchým krížom, pred ktorým stojí prepoš pri pozdvíhovaní hostie.¹⁴ Typické sú pečate kanonikov – scholastikov. V nich môžeme sledovať mimoriadnu obľubu vo výjave, v ktorom je majiteľ pečate zachytený ako sedí pri pulte a číta z knihy.¹⁵ Ako príklad môže poslúžiť pečať ostrihomského kanonika Sixta (obr. 2).¹⁶

Do 2. pol. 14. storočia sa v pečatiach prelátov stretávame s veľmi jednoduchou podobou erbu. Ten tvorí len štít s troma stranami v tvare trojuholníka. Tak, ako sme to videli v pečati nitrianskeho biskupa Víta. Koncom 14. a v 15. storočí sa už súčasťou erbu stávajú aj ďalšie, v budúcnosti dôležité súčasti – mitra, berla, kríž a klobúk. Zdá sa, že používanie týchto pontifikálií sa stabilizovalo najmä po Kostnickom koncile (1414 – 1418). Práve z neho sa nám

¹² Takéto usporiadanie pečate veľmi pekne dokumentuje stredoveké hierarchické chápanie sveta, tak ako ho vyjadril Tomáš Akvinský vo svojej Teologickej Summe. Od najvyššej priečky, ktorá patrí Bohu, až po najnižší stupeň, na ktorom je človek v pozemskom svete. Bližšie pozri: Rábik, V. Pečate nitrianskych biskupov do konca 14. storočia. In Sedlák, Vincent (ed.). *Zborník príspevkov k slovenským dejinám*. Bratislava 1998, s. 182. Krejčík, T. Ikonografie cirkevných pečatí v českém státě ve 13. – 15. stolecí. In Krafl, Pavel (ed.). *Sacri canones servandi sunt : Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII – XV*. Praha 2008, s. 526.

¹³ Pečať publikuje: Judák, V. *Nitrianske biskupstvo v dejinách*. Bratislava 1999, s. 21.

¹⁴ Rábik, V. Stredoveké cirkevné pečate spišskej proveniencie : Sonda do problematiky. In *Terra Scepusiensis : Stav Bádania o dejinách Spiša*. Levoča; Wrocław 2003, s. 330.

¹⁵ Krejčík, T. *Pečeť v kultúre stredoveku*. Ostrava 1998, s. 247.

¹⁶ Perokresbu pečate z r. 1272 publikuje: Körmeny, K. *A Knauz – Hagyatök kódextöredékei és az esztergomi egyház középkori könyvtárának Sorsa*. Budapest 1979, b. č.

zachoval unikátny heraldický dokument – erbová rola (*Wappenrol zu Konstanz*). V nej sú okrem erbov panovníkov a šľachticov zachytené aj erby prelátov. Všetci kardináli v nej majú svoje erby prevýšené klobúkom so strapcami. Hoci počet strapcov nie je stabilný, už v tomto dokumente čiastočne odráža ich pozíciu v cirkevnej hierarchii. Erby arcibiskupov sú zase zobrazované ako štíty prevýšené mitrou, s berlou a jednoduchým latinským krížom. U biskupov je vždy spolu so štítom zobrazená mitra a berla.¹⁷ Na základe zachovaných pamiatok možno konštatovať, že takáto, resp. podobná schéma bola v princípe dodržiavaná aj v Uhorsku. Napríklad Tomáš Bakóc (1497 – 1521) v pozícii ostrihomského arcibiskupa používal erb tvorený len štítom a procesiovým krížom.¹⁸ Po tom, ako bol vymenovaný za kardinála, bol erb doplnený ešte o kardinálsky klobúk s deviatimi strapcami na každej strane.¹⁹

Koncom 15. a začiatkom 16. storočia dochádza v cirkevných pečatiach k dôležitým zmenám. V tomto období končí éra veľkých (špicato-oválnych), ikonograficky bohatých pečatí so zložitou štruktúrou. Namiesto portrétnych a hagiografických prvkov sa dominantnou súčasťou pečate stáva erb majiteľa. Ten sa stáva zásadným prvkom, ktorý naplno reprezentuje majiteľa pečate.

Rovnako v pečatiach nižšie postavených klerikov sa v 2. pol. 14. storočia, ale najmä v 15. storočí už stáva dominantným prvkom erb. Ten je však zobrazovaný v oveľa jednoduchšej podobe (bez pontifikálií), ako to bolo u vyšších prelátov. Najčastejšie je tvorený len erbovým štítom, ktorého tvar je najmä na konci stredoveku a v novoveku pomerne variabilný.²⁰ Iný variant predstavuje použitie špicato-oválnej pečate, v ktorej sa už však nachádza úplný

¹⁷ Porovnaj: McCarthy, ref. 4, s. 53-54.

¹⁸ Hegedűs, A. (ed.). *Megpecsételt Történele : Közöpkori Pecsétek Esztergomból*. Esztergom 2000, s. 125. Bodor, ref. 11, s. 59-60.

¹⁹ Tak to možno vidieť v menšej pečati. Rovnaká schéma bola rešpektovaná aj vo veľkej – pontifikálnej pečati. Tu však počet strapcov na základe zachovania pečate nemožno určiť. Pozri: Hegedűs, ref. 18, s. 126. Bodor, ref. 11, s. 59-60. Takýchto príkladov z konca stredoveku poznáme mnoho. Faktom ale zostáva, že presná schéma odvodzovania počtu strapcov a farby klobúka od postavenie klerika v cirkevnej hierarchii sa začína formovať až v 17. storočí.

²⁰ Napríklad pečať nitrianskeho kanonika a vikára Nitrianskej diecézy Gašpara vyplína erb tvorený len štítom, nad ktorým sú umiestnené pravdepodobne iniciály mena majiteľa. Pečať je uložená v: Štátny archív Bytča (ďalej ŠA By), fond (ďalej f.), zbierka listín (ďalej ZL), Sign. L 2 No 57.

šľachtický erb, ktorý ani náznakom nevyjadruje, že by mal patriť klerikovi.²¹ Takýto variant je však podstatne zriedkavejší.

Polovica 16. storočia znamená definitívny prechod k erbovým pečatiam. Tie našli uplatnenie na všetkých stupňoch cirkevnej správy. Napríklad významný ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh (1553 – 1568) už v pečatiach používal rodový erb, za ktorým je položený procesiový kríž a nad tým biskupská mitra (obr. 3).²² Keďže tento arcibiskup nebol kardinálom, musel v pečati zobraziť len mitru, hoci tá bola primárne určená pre biskupov. Typický biskupský erb tohto obdobia používal transylvánsky biskup a administrátor Nitrianskej diecézy Pavol Abstemius – Bornemisza (1560 – 1579).²³ Ten je tvorený renesančným štítom s rodovým erbom majiteľa, na ktorom spočíva veľká mitra a šikmo postavená berla.

V uhorskej heraldike sa relatívne dôsledne dodržiavalo do začiatku 17. storočia kladenie klerického klobúka len nad štít kardinálskeho erbu. Jedným z viacerých prípadov je erb ostrihomského arcibiskupa Petra Pázmaňa (1616 – 1637). Ten v pozícii ostrihomského arcibiskupa používal do svojho vymenovania za kardinála, okolo známych 6 pečatných typárií. Vo všetkých sa nachádza erb pozostávajúci zo štítu tvoreného rodovým erbom prevýšeným mitrou a skríženým procesiovým krížom a berlou. Berla má vždy hlavicu smerujúcu k štítu. Až po vymenovaní za kardinála v r. 1629 začal P. Pázmaň používať erb tvorený štítom, spoza ktorého v centrálnej časti vyrastá procesiový kríž a štít je prevýšený klobúkom so šiestimi strapcami na každej strane (obr. 4).²⁴

Postupne sa presadzuje erb, ktorého súčasťou je klerický klobúk so šiestimi strapcami aj u biskupov. Ten teda prestal byť exkluzívnou súčasťou erbu kardinála. Ostatné súčasti erbu sú však zobrazované variabilne. Napríklad

²¹ Príkladom je dvojrohá pečať spišského kanonika Jána z r. 1412. V nej sa nachádza úplný rodový šľachtický erb tvorený štítom, prilbou, klenotom a prikrývadlami. Vrteľ, ref. 1, s. 126. ŠA Levoča (ďalej Le), f. Súkromný archív Spišskej kapituly (ďalej SaSk), Scrinium (ďalej Scr.) I, Fascikel (ďalej Fasc.) 1, No. 8.

²² Erbová pečať z r. 1563 sa nachádza v: ŠA By, f. ZL, sign. L 2 No 68. Erb publikuje: Bucko, V. *Mikuláš Oláh a jeho doba 1493 – 1568*. Bratislava 1940, b. č.

²³ Erbová pečať sa nachádza v ŠA By, f. ZL, sign. L 1 No 26 a L 2 No. 69.

²⁴ Z roku 1629 pravdepodobne pochádza Pázmaňov posledný typár, ktorý vlastnil v pozícii arcibiskupa. Pečať sa nachádza v ŠA Le, SaSk, Scr. XI, krabica (ďalej kr.) 25, Fasc. 6. V tom istom roku bol vymenovaný za kardinála a v r. 1630 už používal pečať s kardinálskym erbom. Pečať je uložená v: ŠA Le, f. SaSk, Scr. XI, kr. 23, Fasc. 2. Publikuje ju tiež: Federmayer, F. Identifikácia a rozvádzanie skratiek v kruhopisoch a nápisocho pečatí fyzických osôb : Uhorský novovek 1526 – 1848, II. časť. In *Slovenská archivistika*, 2006, roč. 41, č. 2, s. 92.

nitriansky biskup Ladislav Adam Erdödy (1706 – 1736) používal pečatidlá, v ktorých používal erby s rôznou erbovou koncepciou. V jednom typáriu je kartuša s erbom, nad ňou hlava anjelika s krídlami, prevýšená korunou, na ktorej je položená mitra.²⁵ V druhom typáriu je kartuša prevýšená len klobúkom so šiestimi strapcami na každej strane.²⁶ V niektorých prípadoch je súčasťou erbu úplný šľachtický erb sprevádzaný na prikrývadlách položenou mitrou a berlou. To možno vidieť v erbe spišského biskupa Karola Salbecka (1776 – 1785).²⁷ Príkladom prieniku procesiového kríža (predtým vyhradeného arcibiskupom) do erbu biskupa je erb päťkostolného biskupa Juraja Klimu (1751 – 1777) (obr. 5). Kríž za štítom obsadil miesto určené pre mitru. Táto typická súčasť biskupského erbu bola teda umiestnená priamo na klenot rodového erbu.²⁸ Počínajúc spišským biskupom Ladislavom Záborským (1850 – 1870) víťazí napríklad na Spiši erb tvorený štítom, sprevádzaný na horných okrajoch mitrou a berlou. Medzi nimi je umiestnený procesiový kríž a celé je to prevýšené klobúkom so šiestimi strapcami na každej strane (obr. 6).²⁹

Na začiatku 18. storočia dochádza k dôležitej zmene v koncepcii erbov arcibiskupov. Pravdepodobne za episkopátu ostrihomského arcibiskupa, kardinála kniežata Kristiána Augusta-Saského (1707 – 1725) sme svedkami udomácnenia kniežacej koruny a plášťa v erboch uhorských arcibiskupov (obr. 7). Táto zásadná zmena bola zrejme spôsobená nemeckým pôvodom K. Augusta, ktorý do Uhorska priniesol heraldické zvyky z domáceho prostredia.³⁰ Od tohto obdobia sa však kniežacia koruna a z nej splývajúci plášť, spolu s klobúkom s desiatimi strapcami na každej strane, natrvalo stáva súčasťou erbov ostrihomských arcibiskupov.³¹

Erby nižšie postavených novovekých klerikov sú značne variabilné. V 17. a 18. storočí sú medzi kanonikmi mimoriadne obľúbené erby a erbové pečate. Do pečatí pomerne rýchlo prenikajú aj pontifikálie. Pravdepodobne to súvisí s čestnými titulmi kanonikov ako titulárnych opátov či prepoštov. Napríklad

²⁵ Pečať publikuje: Vrteľ, ref. 1, s. 191.

²⁶ Pečať z r. 1716 je uložená v ŠA Le, f. SaSk, Scr. X, kr. 22, Fasc. 3.

²⁷ Erbová pečať z r. 1780 je uložená v ŠA Le, f. SaSk, Scr. XI., kr. 25, Fasc. 6. Ďalšie príklady publikuje: Vrteľ, ref. 1, s. 191.

²⁸ Heraldický exlibris publikuje: Jankovič, I. *Exlibris a supralibros na Slovensku*. Martin 2004, s. 115.

²⁹ Pečať z r. 1861 sa nachádza v ŠA Le, f. SaSk, oddelenie (ďalej odd.) 21, kr. 188, Fasc. 3.

³⁰ Vyobrazenie erbu sa nachádza na pečati z r. 1711 uloženej v ŠA Le, f. SaSk, odd. 23, kr. 206, Fasc. 1.

³¹ V 18. storočí sa stretávame u niektorých ostrihomských arcibiskupov s výnimkami, ale popísaná schéma sa v tom istom storočí napokon úplne presadí.

spišský kanonik a titulárny opát Ján Bilzky zobrazil vo svojej pečati úplný šľachtický erb, ktorý má na klenote položenú mitru.³² V 18. storočí jedna z najčastejšie zobrazovaných podôb erbu v kanonickej pečati predstavuje úplný šľachtický erb sprevádzaný po stranách mitrou a berlou a prevýšený kňazským klobúkom so šiestimi strapcami na každej strane.³³ V 18. storočí už nie je zriedkavosťou vidieť kanonický erb prevýšený klobúkom so šiestimi strapcami na každej strane. Veľkej obľube sa takáto podoba erbu tešila napríklad v tzv. exlibrisoch ostrihomských kanonikov z 18. a 19. storočia. Množstvo z nich bolo publikovaných. Ako príklad nám môže poslúžiť napríklad heraldický exlibris Martina Görgeya (obr. 8).³⁴

Doposiaľ sme hovorili najmä o formálnej podobe erbu. Ak sa pozrieme na obsahovú náplň erbov arcibiskupov a biskupov, vo väčšine prípadov sa, hlavne v stredoveku, stretávame so šľachtickými rodovými erbmi. V tomto období je nemysliteľné, aby vysoký cirkevný hodnostár nebol zo šľachtického rodu a nemal teda rodový erb. Je však možné, že sa ho v niektorých prípadoch vzdal na znamenie toho, že sa zriekol svetského života a zaviedol iný biskupský erb.³⁵ Vzhľadom na nedostatok informácií sa však takéto prípady, najmä v staršom období, ťažko odhaľujú. V novoveku je situácia podobná, ale tu sa už stretávame s prvými prípadmi určitých zásahov do podoby erbových znamení, ktoré sú však skôr výnimkou ako pravidlom. Napríklad erb nitrianskeho biskupa (1587 – 1596) a miestodržiteľa Uhorska od r. 1588 Štefana Fejérvöviho obsahuje v srdcovom štítiku štvrtého štítu uhorský štátny znak. Ide pravdepodobne o vyjadrenie úradu uhorského miestodržiteľa.³⁶ Ostrihomský arcibiskup František Forgáč po vymenovaní za kardinála vložil do ľavej polovice erbového štítu rodový erb. Pravú polovicu vyplnil erb pápeža Pavla V. (1605 – 1621), ktorý ho do funkcie vymenoval.³⁷

S rôznorodou paletou erbov, ktoré neboli šľachtické, ale vytvorené priamo pre konkrétneho preláta, sa stretávame najmä od konca 18. a v 19. storočí. Osobitnú skupinu tvoria erby farárov či dekanov, ktorí neboli šľachticmi. Tí si vytvárali erby, ktoré formálne pripomínali erby kanonikov šľachtického pôvodu, ale ich obsahová náplň bola prispôbená vkusu a potrebám

³² Pečať z r. 1715 je uložená v: ŠA Le, f. Piaristi v Podolinci, r. 1715.

³³ Typickým príkladom je pečať spišského kanonika Juraja Hollosyho. Pečať z r. 1775 je uložená v: ŠA Le, SaSk, Scr. X, krab. 21, Fasc. 4.

³⁴ Exlibris publikuje: Jankovič, ref. 28, s. 112. Ku kalendárom bližšie pozri: Radváni, H. Ilustrácie trnavských kalendárov v 18. storočí. In *Vlastivedný zborník*, 1979, č. 28, s. 84-87.

³⁵ Vrteľ, ref. 1, s. 103.

³⁶ Pečať je uložená v ŠA Le, f. SaSk, Scr. I., kr. 1, Fasc. 2.

³⁷ Pečať je uložená v ŠA Le, f. SaSk, Scr. I., kr. 1, Fasc. 2.

konkrétneho klerika. V erboch sa stretávame so zobrazením hagiografických výjavov. Časté je zobrazenie Božieho baránka, kríža, pelikána krmiaceho mláďatá. Bežné sú motívy s atribútmi svätcov či náboženské symboly, ako sú kalich s hostiou. Pomerne často sa stretávame v erbe s ozdobnými iniciálkami mena majiteľa erbu.³⁸ S prienikom nešľachticov do vysokých cirkevných funkcií sú spojené aj rôzne neštandardné spôsoby používania erbov. Napríklad ostrihomský arcibiskup a kardinál Klaudius Vaszary (1891 – 1912) používal erb rehole benediktínov, ktorej bol členom (obr. 9).³⁹ Privrátené štítové znaky sú prevýšené kniežacou korunou a v dolnej časti sprevádzané retiazkou s rádmami sv. Štefana a Veľkého kríža, ktorých bol arcibiskup nositeľom. Položené sú na kniežacom plášti, ktorý vyrastá z klobúka s 15 strapcami na každej strane. Spod plášt'a vyrastá patriarchálny kríž.⁴⁰ Erb nitrianskeho biskupa Imricha Bendeho (1893 – 1911) z formálnej stránky zodpovedá biskupskému erbu tohto obdobia. Štítové pole erbu je však delené. V hornej časti sa nachádza grécky kríž a v dolnej tri vrchy z uhorského štátneho znaku. Štítové znamenia pravdepodobne vyjadrujú biskupské heslo: „*Deus et Patria*“.⁴¹

19. storočie je z pohľadu cirkevnej heraldiky úpadkovým obdobím. Prejavilo sa to vo vonkajšej úprave erbov, akou je nelogické kladenie mitry či berly na okraj štítu, alebo deformáciou rodových znamení v erboch.⁴² Nasledujúce 20. storočie však znamená pre heraldiku ešte smutnejšie obdobie. Erby sú veľmi často zobrazované bez heraldického a umeleckého vkusu.⁴³ Hoci došlo k postupnému ústupu hagiografických motívov, erbové znamenia sú i tak ťažko

³⁸ Vytváranie erbových znamení nešľachtickými klerikmi je zaujímavá problematika, ktorá by ale vyžadovala pomerne rozsiahly priestor. Ide o pomerne obsiahly sfragistický materiál, ktorému ale doposiaľ nebola venovaná dostatočná pozornosť. Jednu z mála výnimiek tvorí analýza erbov novovekých kanonikov Košickej kapituly. Pozri: Zubko, P. *Dejiny Košického arcibiskupstva I: Dejiny Košickej kapituly (1804 – 2001)*. Prešov 2003, s. 57-61.

³⁹ Ide o jednu z foriem znaku benediktínov. Na rozdiel od pannohalmskej kongregácie sa však v jednom zo štítov nenachádza postava sv. Benedikta, ale Madona s Ježiškom na rukách.

⁴⁰ Erb sa nachádza v diele: *Rituale Strigoniense*. Strigonii 1907, s. 1.

⁴¹ Erb je vyobrazený na omšovom kalichu biskupa Bendeho. Ten je súčasťou Hradného pokladu v Nitre.

⁴² Týmto problémom sa zaoberá: Vrteľ, ref. 1, s. 208.

⁴³ Typické sú rôzne „pseudo“ štíty v podobe kartuše či okrúhleho tvaru. Pozri napr. erby nitrianskych biskupov K. Kmeťku či E. Necseya. Erbmi nitranských biskupov sa zaoberal: Martinec, P. *Nitrianski biskupi*. Diplomová práca. Teologická Fakulta UK v Bratislave, 1998.

čitateľné. Veľmi obľúbené medzi biskupmi bolo používanie erbov s rôzne delenými štítovými poliami.⁴⁴

Formálna podoba erbov arcibiskupov a biskupov viac-menej zostala ustálená až do zásadných zmien, ktoré uskutočnil pápež Pavol VI. v roku 1968. V Motu proprio *Pontificalia insignia* z 21. 6. 1968 boli upravené podoby kňazských erbov. K zásadným zmenám patrilo odstránenie mitry z erbu a pastierska palica bola povolená len v erboch opátov. Okrem toho súčasťou erbu zostal kríž, u biskupov latinský (jednoramenný), u arcibiskupov a patriarchov dvojramenný (patriarchálny). Súčasťou erbu zostáva, ako najvýznamnejší mimoštítový prvok, kňazský klobúk. Jeho farba a počet strapcov odráža postavenie klerika v cirkevnej hierarchii. Jedným z prvých príkladov obrody cirkevnej heraldiky u nás je erb banskobystrického biskupa Jozefa Feranca (1973 – 1990). Erb navrhol prof. J. Novák a nakreslil akademický maliar Vincent Hložník.⁴⁵ Štítové pole erbu je štvrtené. V 1. a 4. poli je umiestnený erb diecézy a v 2. a 3. poli erb biskupa. Mimoštítové prvky erbu nie sú síce v súlade s cirkevno-heraldickými zásadami, ale i tak tomuto erbu, vzhľadom na jeho umeleckú i heraldickú kvalitu, patrí špecifické miesto.⁴⁶ Ako už bolo povedané na začiatku, 70-te a 80-te roky znamenajú obrodu cirkevnej heraldiky, tak na Slovensku ako i v Čechách, na čom má zásluhu predovšetkým heraldik a výtvarník Zdenko G. Alexy.⁴⁷ Čoraz častejšie sa stretávame s erbmi

⁴⁴ Kombinovanie rôznych erbov v jednom štíte je aj v uhorskej heraldike známe od začiatku novoveku. Vždy však išlo o racionálne zdôvodniteľné prípady. Najčastejšie išlo o vkladanie erbov svetských celkov (štátny erb, erby miest a stolíc), v ktorých preláti vykonávali najvyššie správne funkcie. V niektorých prípadoch je pravdepodobným dôvodom snaha vyjadriť svoju príslušnosť kurčitému sídelnému mestu (keďže erby biskupstiev neexistovali). V prípade slovenských biskupov 20. storočia však ide akoby o včlenenie niekoľkých osobných erbov do jedného štítu, čo je neopodstatnené a aj heraldicky neúnosné. Problematikou viacpoľových erbov v cirkevnej heraldike a spôsobmi kombinácie rôznych erbov v jednom štíte v Nemecku, Čechách a na Morave sa venoval: Alexy, Z. *Mehrfeldrige kirchliche Wappen*. In *Brisures, Augmentations et Changements d'Armoiries*. Bruxelles 1988, s. 9-32.

⁴⁵ Erb publikuje: *Schématismus slovenských katolíckych diecéz*. Bratislava 1978.

⁴⁶ Erb diecézy je tvorený písmenom X a osobný erb predstavuje holubica v štíte. Nad štítom chýba klobúk so šiestimi strapcami na každej strane. Naopak, navyiac sú tu zobrazené pontifikálie berla a mitra. Tieto boli ako súčasť erbu biskupa zrušené pápežom Pavlom VI. v inštrukcii z 31. marca 1969, Pars. 2 – Tituli atque Insignia. In *Acta Apostolicae Sedis LXI*. Typis polyglottis Vaticanis 1969.

⁴⁷ Nasledujúce príspevky predstavujú aspoň výberový prehľad ktorý referuje o cirkevných erboch, ktoré Z. Alexy vytvoril: Alexy, Z. *Wappen der drei neuen Dekanate in der Erzdiözese Olomouc*. In *Archivum Heraldicum*. 1982, roč. 96, č. 1-2, s. 14. Alexy, Z. *Das Wappen eines neuen griechisch-katholischen Exarchates*. In *Adler*, 1998, roč. 33, č. 19,

používanými nielen biskupmi, ale i prelátmi, kanonikmi či farármi. Rovnako vzniklo množstvo pozoruhodných erbov dekanátov a farností. Je potešujúce, že heraldická tradícia prežíva renesanciu i v Katolíckej cirkvi, čoho výsledkom je množstvo hodnotných erbov vytvorených v posledných rokoch.⁴⁸ Bolo by na škodu podceňiť význam erbov. Osobitné miesto majú erby diecéz, dekanátov či farností. Napríklad erb farnosti predstavuje zaujímavý spôsob reprezentácie, tejto základnej štrukturálnej zložky diecézy. Pritom erb predstavuje zjednocujúci symbol, s ktorým sa často stotožní celé farské spoločenstvo a považuje ho za „svoj“. Rovnako predstavuje erb dôstojný spôsob reprezentácie osoby kňaza, ktorému umožňuje definovať a „poodhaliť“ hodnotový svet, svetonázor a podobne. Bude potešujúce, ak predkladané heraldické smernice, ako i rady konzultorov napomôžu skvalitnenie cirkevnej heraldiky na Slovensku.

Príloha

Smernice pre tvorbu heraldických symbolov (erbov) v Rímskokatolíckej cirkvi a Gréckokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike

Od vzniku heraldiky sprevádzajú Katolícku cirkev heraldické znamenia, ako sú erby duchovných (hodnostárov všetkých stupňov) a erby (arci)diecéz, rádov, kapitúl, opátstiev, dekanátov a farností. Od 12. storočia boli v úcte a v užívaní. Odvtedy sú známe heraldické artefakty, stvárnované a obohacované špecifikami vlastnými tomuto zameraniu a určeniu. Pápeži samotní vo svojich dokumentoch upravovali vzťah Cirkvi k heraldike, a tak ju formovali. Výrazným takýmto zásahom, ktorý upravil užívané erbov v Cirkvi, bolo Motu proprio Svätého Otca Pavla VI. *Pontificalia insignia* z 21. 6. 1968 a v roku 2006 rozhodol pápež Benedikt XVI. o výrazných zmenách v mimoštitových znameniach v pápežskom znaku. Svedčí to o tom, že Cirkev aj v súčasnosti heraldiku akceptuje ako významný výrazový prostriedok a považuje ju za súčasť živej tradície.

s. 141-144. Alexy, Z. Amtswappen in der Olmützer Erzdiözese. In *L'Héraldique Religieuse*. München 1999, s. 86-99. Alexy, Z. Nové gréckokatolícke cirkevné erby v Zakarpatskej Ukrajine. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2004, roč. 14, č. 2, s. 30-31. Alexy, Z. Das Wappen von Mons. Markus Bernt I. Eidsvig, Bischof von Oslo. In *Adler*, 2006, roč. 37, č. 23, s. 177-178.

⁴⁸ Pozri: Kartous, ref. 3.

Je preto žiaduce, aby sa u nás predišlo tvorbe a prijímaniu erbov, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami Svätej stolice, alebo nie sú v súlade s heraldickým dedičstvom a so súčasným úzom stredoeurópskej cirkevnej heraldiky. Za tým účelom prijímajú sa tieto smernice.

Cirkevné erby sa skladajú z:

- I. erbového štítu
- II. mimoštítových znamení

I. OBSAH ERBOVÝCH ŠTÍTOV

A. Erby cirkevných ustanovizní

1. Diecézy

Slovenské (arci)diecézy užívajú erby, ktorých obsah zodpovedá predmetným kritériám. Tam, kde došlo k menším odchýlkam, bude treba na ne upozorniť kompetentnú autoritu.

Pokiaľ by vznikli ďalšie (arci)diecézy, odporúča sa vložiť do ich erbov jeden alebo viaceré z týchto symbolov:

- atribút patrocínia (arci)diecézy, resp. katedrálneho chrámu,
- prvky z erbu pápeža, ktorý (arci)diecézu erigoval,
- heraldický symbol svätca, ku ktorému má (arci)diecéza osobitný vzťah,
- symbol reprezentujúci (arci)diecézu.

2. Územné jednotky, na ktoré sa (arci)diecéza delí (ďalej len „dekanát“)

Je vhodné (nie však nevyhnutne), aby heraldické symboly dekanátov jednej (arci)diecézy obsahovali rovnaký prvok z jej erbu. Symbol dekanátu môže tiež pripomínať:

- najstaršiu cirkevnú ustanovizeň (opátstvo, prepozitúru) na jeho území, ak je známy jej heraldický symbol, atribút jej patrocínia alebo symbol príslušného cirkevného rádu,
- miesto (historickú stolicu, mesto), kde dekanát sídli.

Nie je vhodné, aby erb dekanátu obsahoval viac ako dva-tri prvky, pretože je možné, že obsah takého erbu bude (v príslušne zmenšenej podobe) vkladany do erbu všetkých alebo viacerých farností príslušného dekanátu.

3. Farnosti

Do erbu farnosti je vhodné vložiť:

- a) atribút patrocínia farského kostola,
- b) atribút patrocínia filiálneho kostola alebo kostolov,
- c) prvok z erbu príslušného dekanátu,
- d) prvok z historického erbu najstaršieho blízkeho kláštora, opátstva, prepozitúry.

Aby dve alebo viac farností (majúcich rovnaké patrocínium farského kostola) nemali erb s rovnakým obsahom, je potrebné spolu s atribútom patrocínia farnosti (ako hlavným symbolom v erbe farnosti) umiestniť do jej erbu ako rozlišovacie prvky symboly uvedené vyššie pod b), c) alebo d).

B. Erby duchovných (kňazov, klerikov) – všeobecne

Je vhodné, aby erb kňaza obsahoval dva až tri z týchto prvkov:

- atribút svätca, ktorého meno mu bolo udelené pri krste,
- atribút patrocínia kostola, v ktorom bol pokrstený nositeľ erbu,
- symbol božskej osoby alebo svätca podľa voľby nositeľa erbu,
- iný symbol viažuci sa na poslanie nositeľa erbu, napr. symbol cirkevného rádu, ktorého je členom.

Obsah erbového štítu môže byť tiež *hovoriaci*, t. j. taký, ktorý obsahuje symboly krstného mena a priezviska.

Odporúča sa poniže erbového štítu umiestniť pásku (stuhu) s heslom zvoleným nositeľom erbu. Je vhodné umiestniť do erbu symbol viažuci sa na obsah tohto hesla. Heslo v latinčine má výhodu medzinárodnej zrozumiteľnosti.

C. Erby cirkevných hodnostárov

Erbový štít kňaza zastávajúceho úrad (v súčasnosti alebo v minulosti) – od správcu farnosti po arcibiskupa – pozostáva:

- z erbu cirkevnej ustanovizne (alebo ustanovizní), na čele ktorej je (alebo bol) činný,
- z jeho osobného erbu.

1a. Sídlny (arci)biskup (diecézny biskup) má štít štvrtý. V prvej a štvrtej štvrti sa opakuje erb (arci)diecézy, v druhej a tretej štvrti sa opakuje erb sídelného (arci)biskupa.

1b. Emeritný (arci)biskup má erb, ktorý naposledy používal ako sídelný biskup, v erbom štíte je tento vložený do zlato-striebornej štiepenej bordúry.

2a. Pomocný biskup má štít štiepený. V jeho prednej polovici je erb (arci)diecézy, v ktorej je činný, v zadnej polovici je jeho osobný erb.

2b. Emeritný pomocný biskup má erb, ktorý naposledy používal ako pomocný biskup, v erbovom štíte je tento vložený do zlato-strieborne štvrtenej bordúry.

3. Biskupský vikár, ktorý nie je titulárnym (arci)biskupom, má v erbe hlavu štítu (zhruba hornú tretinu plochy štítu), do ktorej je vložený erb (arci)diecézy, v ktorej je inkardinovaný. V ostatnej časti štítu je osobný erb vikára.

4. Dekan má erbový štít štvrtý. Keďže spravidla je súčasne správcom farnosti, je v prvej štvrti štítu erb dekanátu, v druhej a tretej štvrti sa opakuje jeho osobný erb, v štvrtej štvrti je erb farnosti, ktorú spravuje.

5. Správca farnosti má erbový štít štvrtý, v prvej a štvrtej štvrti je erb farnosti, v druhej a tretej štvrti je jeho osobný erb.

6. Kanonici metropolitnej, katedrálnej alebo kolegiálnej kapituly. Prepošt kapituly má erb štvrtý. V prvej štvrti je erb kapituly, v štvrtej štvrti je erb inej ustanovizne (napr. dekanátu), na čele ktorej prepošt stojí. Ak tomu tak nie je, opakuje sa v štvrtej štvrti erb kapituly. V druhej a tretej štvrti je prepoštov osobný erb.

7. Vzhľadom na starobylú tradíciu má každý klerik právo na jednopolový nedelený erb. Diakoni, presbyteri mimo pastoračnej služby, emeritní kňazi a pod. majú jednopolový erbový štít.

D. Výtvarný obsah erbových štítov

Súčasná stredo- a západoeurópska cirkevná heraldika zotrváva na stáročia platnej zásade, že obsahom erbového štítu smie byť len heraldický symbol, nie vyobrazenie postavy alebo jej časti. Ide o tzv. atribúty božských osôb a svätcov. Pri tvorbe cirkevných erbov sa bude dôsledne dodržiavať toto pravidlo.

II. MIMOŠTÍTOVÉ ZNAMENIA

- A. Klobúk so šnúrami a strapcami,
- B. biskupská mitra,
- C. procesiový kríž,
- D. berla biskupská a opátska,
- E. berla východného rítu,
- F. pálium,
- G. náprsná dekorácia,
- H. páska (stuha) s mottom.

A. Klobúk so šnúrami a strapcami

Klobúk aj šnúry so strapcami môžu mať aj rozličný počet strapcov:

hodnosť kňaza	farba klobúka	farba šnúr a strapcov	počet strapcov na každej z oboch strán
kardinál	červená	červená	15
arcibiskup	zelená	zelená	10
biskup	zelená	zelená	6
apoštolský protonotár	ľalová	červená	6
čestný prelát	ľalová	ľalová	6
pápežský kaplán	čierna	ľalová	6
opát	čierna	čierna	6
veľprepošt	čierna	čierna	4
prepošt	čierna	čierna	3
kanonik	čierna	čierna	3
dekan	čierna	čierna	2
správca farnosti	čierna	čierna	1
diakon	čierna	bez šnúry	bez strapcov

B. Biskupská mitra

Biskupská mitra sa užíva v erbe (arci)diecézy.

Nie je dovolené užívať ju v erbe (arci)biskupa.

C. Procesiový kríž

Procesiový kríž sa užíva:

- zdvojený (patriarchálny) v erbe arcidiecézy a arcibiskupa,
- jednoduchý v erbe diecézy a biskupa.

D. Berla

Berla sa užíva v erbe (arci)diecézy; nie v erbe (arci)biskupa.

Berla so sudáriom sa užíva v erbe opáta a prepošta.

E. Berla východného rítu

Berla východného rítu sa užíva v erbe gréckokatolíckeho (arci)biskupa a (arci)biskupstva.

F. Pálium

Pálium sa užíva v erbe arcibiskupa-metropolitu.

Arcibiskup, ktorý nie je súčasne metropolitom, užíva pálium len vtedy, ak mu bolo dané ako osobné privilégium od Svätého Otca.

G. Náprsná dekorácia

Náprsná dekorácia zdobí erbový štít členov kapituly.

(Blížšie popísané v stati I.C.6 vyššie.)

H. Páska s mottom

Páska s mottom je poniže erbového štítu každej fyzickej osoby (duchovného).

Patričná pozornosť musí byť venovaná výtvarnému stvárneniu erbov. Každý z nich je umeleckým dielom, od ktorého sa očakáva, že aj z tohto hľadiska dôstojne reprezentuje Cirkev a nositeľa erbu.

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

1. Pri tvorbe cirkevných erbov budú ich budúcim nositeľom nápomocní konzultori. V súčasnosti sú nimi títo členovia Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru Konferencie biskupov Slovenska (ďalej len „RVVK KBS“):

a) Pán Ing. Zdenko G. Alexy, Dr ès sc., podpredseda Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti; adresa: Havlíčkova 3, 811 04 Bratislava, SK; tel. +421 2 52 494 002, mobil +421 903 359 002; e-mail: zdenko.g.alexymail.com.

b) Pán Mgr. Ing. Miroslav Glejtek, Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre; súkromná adresa: Jesenského 19, 010 01 Žilina, SK; mobil +421 948 005 260, e-mail: miro.glejtekmail.com.

c) Dôstojný pán doc. PhDr. ThDr. Peter Zubko, PhD., Arcibiskupský archív v Košiciach; adresa: Arcibiskupský úrad, Arcibiskupský archív, Hlavná 28, 041 83 Košice 1, SK; tel. +421 55 6828 135, +421 55 6836 338; e-mail: peter.zubkocmail.com.

Konzultorov vymenúva a odvoláva ich predseda RVVK KBS.

2. Do užívania smie byť uvedený len taký cirkevný erb, ktorého popis a vyobrazenie bolo písomne odobrené jedným z konzultorov.

3. Žiadateľ o konzultorské vyjadrenie a schválenie zašle konzultorovi:

a) ak ide o osobu:

- curriculum vitae,

- potvrdenie o postavení v rámci cirkevnej hierarchie v danej (arci)diecéze alebo reholi, vystavené príslušnou autoritou,

- b) popis a vyobrazenie erbu,
- c) meno autora erbu a dátum vzniku návrhu erbu.

4. Konzultor upovedomí žiadateľa o svojom stanovisku do tridsiatich dní od prevzatia žiadosti. Pri súhlasnom stanovisku uvedie aj signatúru, pod ktorou bude evidovaný ním schválený erb.

5. Ak dôjde k zmene postavenia duchovného v cirkevnej hierarchii, obráti sa na konzultora, s ktorým prerokuje úpravu obsahu svojho erbu obdobne ako pri jeho vzniku.

6. Každý konzultor je povinný:

- a) zaslať predsedovi RVVK KBS úplnú dokumentáciu o každom cirkevnom erbe, ktorého vytvorenie s ním bolo konzultované a ktorý schválil,
- b) viesť evidenciu ním schválených erbov a každoročne do 15. januára zaslať predsedovi RVVK KBS za uplynulý rok sumárny prehľad všetkých ním konzultovaných erbov (schválených aj neschválených).

7. Predseda RVVK KBS zabezpečí, že v periodiku Duchovný pastier budú uverejnené:

- plné znenie týchto smerníc,
- mená a adresy konzultorov vymenovaných a odvolaných podľa bodu 1 týchto záverečných ustanovení.

8. Predseda RVVK KBS upovedomí riaditeľa Odboru archívov a registratúr Sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky:

- o znení týchto smerníc s tým, že je želaním Konferencie biskupov Slovenska, aby Heraldický register registroval len cirkevné erby prijaté v súlade s týmito smernicami a schválené jedným z konzultorov vymenovaných predsedom RVVK KBS,
- o každom vymenovaní a odvolaní konzultora podľa bodu 1 týchto záverečných ustanovení.

9. Konferencia biskupov Slovenska schválila tieto smernice dňa 10. – 11. 3. 2008.

Obrazová príloha

obr. 1

Pečať nitrianskeho biskupa Víta Vasváriho (JUDÁK, 1999)

obr. 2

Pečať ostrihomskeho kanonika Sixta (KÖRMENDY, 1979)

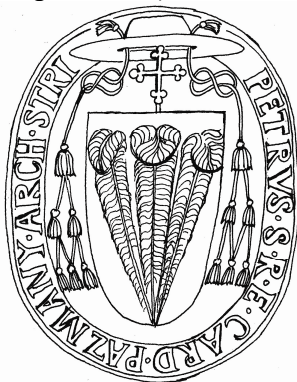

obr. 3

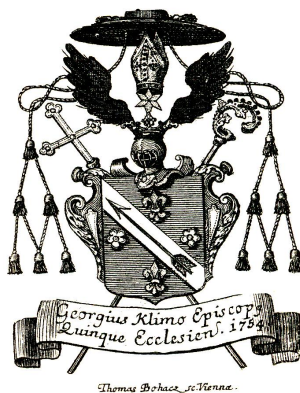
Erb ostrihomskeho arcibiskupa Mikuláša Oláha (BUCKO, 1940)

obr. 4
 Pečať ostrihómského arcibiskupa
 a kardinála Petera Pázmaňa (kresba
 M. Gregorovičová)

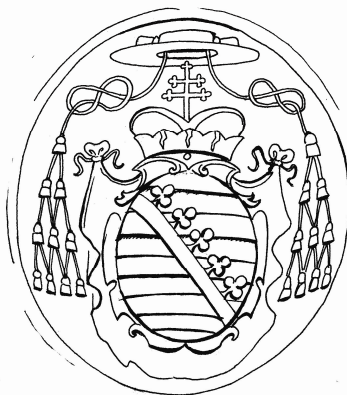
obr. 5
 Erb päťkostolného biskupa Juraja
 Klimu (JANKOVIČ, 2004)

obr. 6
 Pečať spišského biskupa Ladislava
 Záboyského (kresba M. Gregoro-
 vičová)

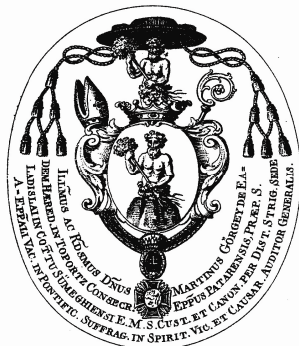

obr. 7
 Pečať ostrihómského arcibiskupa
 a kardinála Kristiána Augusta
 (kresba M. Gregorovičová)

obr. 8

Erb ostrihomskeho kanonika Martina Gorgeya (JANKOVIČ, 2004)

obr. 9

Erb ostrihomskeho arcibiskupa a kardinála Klaudia Vaszaryho (*Rituale Strigoniense*, 1907)

Mgr. Ing. Miroslav Glejtek

Univerzita Konštantina Filozofa v Nitre

Filozofická fakulta, Katedra histórie

Hodžova 1, 949 74 Nitra

e-mail: miro.glejtek@gmail.com

www.cirkevneerby.sk